

Omslagfoto: Tayla Kohler / Unsplash

Auteurs

Werkgroep gezamenlijke Kenniscentra HU: Gezond & Duurzaam Leven, Sociale Innovatie, Leren en Innoveren, Digital Business & Media

Inlichtingen

ilya.zitter@hu.nl

Datum

12 juli 2022

Versie

Definitief

Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken
4.0 Internationaal

**Missiegedreven
omgevingen.
Een conceptueel model
van de Kenniscentra van
Hogeschool Utrecht -
Welke definities zijn er
zoal?**

Welke definities zijn er zoal? (Bijlage a)

Om meer zicht te krijgen op deze basisconcepten en varianten, hebben we definities geselecteerd en zijn deze systematisch besproken. Voor het selecteren van de definities, zijn de volgende selectiecriteria gebruikt:

- Van iedere basisconcept in elk geval één definitie: lab, community, werkplaats, netwerk, systeem en leeromgeving;
- De gekozen definities hebben ieder een eigen, specifieke invalshoek. Hierdoor zijn er van twee basissoorten twee definities gekozen, terwijl er bij de andere basissoorten is gekozen voor één definitie;
- Er is een mix gemaakt van definities die verschillend van aard zijn: definities vanuit de wetenschap, vanuit onderzoek collega-hogeschool, vanuit HU-onderzoek; definities vanuit meer recent en vanuit meer gevestigd onderzoek;
- De definities zijn leesbaar als een op zich staande tekst (als een citaat).

De definities, de invalshoek en de herkomst van de geselecteerde definities zijn hierna te vinden. Het gaat hierbij niet om een uitputtend overzicht. Wel geven de geselecteerde definities een beeld van de aard en reikwijdte van concepten voor grensoverstijgende samenwerkingsvormen.

Geselecteerde definities, invalshoek en herkomst

1a. Living Lab (variant basisconcept Lab)

“Verschillende projecten geven ook elk hun eigen definitie en invulling aan het Living Lab. Onderzoekers geven twee hoofdmotieven voor het gebruik van Living Labs:

1. Om de complexe en meervoudige stedelijke vraagstukken goed te kunnen onderzoeken;
2. Om de ontwikkelde kennis en oplossingen te kunnen implementeren en om maatschappelijke impact te realiseren.

In essentie bieden Living Labs een iteratieve cocreatie-aanpak en een realistische testomgeving die onderzoekers en hun praktijkpartners kunnen gebruiken:

1. Om samen nieuwe kennis en oplossingen te ontwikkelen en te ontwerpen voor complexe vraagstukken;
2. Om deze kennis en oplossingen uit te proberen in en met de praktijk; én/of
3. Om te leren:
 - a. over de inhoudelijke kennis en oplossingen; én/of
 - b. over het cocreatie-proces dat hiervoor is gebruikt.”

(Werk)definitie Living Lab Rathenau Instituut (2021).

Invalshoek: Living Labs komen vooral uit de hoek van het onderzoek: hoe in meer realistische testomgevingen onderzoek kan worden verricht en resultaten in de praktijk kunnen worden gebracht.

1b. Stadslab (variant basisconcept Lab)

“Hoewel de invulling per stad enorm verschilt zou je stadslaboratoria kunnen definiëren als “zowel een fysieke locatie als een gezamenlijke aanpak, waarin verschillende partijen experimenteren, co-creëren en testen in een levensechte omgeving, afgebakend door geografische en institutionele grenzen (Schliwa & McCormick 2016)”. Kernwoorden zijn: territoriale focus, sociale innovatie, formeel leren, iteratief, publieke actoren (burgers) en beslismacht (Steen & van Bueren 2017).”

Definitie Stadslab lectoraat Grootstedelijke Ontwikkeling (2017) tijdens sessie Stadslaboratoria van Platform Stad Wijk op SIA-congres.

Invalshoek: Stadslabs komen uit vooral uit de hoek van de stadsontwikkeling: hoe betrokken partijen (vaak publieke partijen naast inwoners) op gelijkwaardige manier kunnen samenwerken in een lokale setting (buurt of wijk).

2a. Communities of Practice (CoP's) (variant basisconcept Community)

“Communities of Practice zijn groepen mensen (Lave spreekt consequent van Social Places) die hun kennis en ervaringen rond een bepaald thema of vakgebied delen en met elkaar leren om beter met de problemen en uitdagingen in de praktijk om te gaan. Mensen vormen communities of practice om uiteenlopende redenen, maar nagenoeg altijd willen ze hun vermogen om in de praktijk te handelen verbeteren.”

Definitie Community of Practice van Wenger (1998); (door Coenders in Canon van het Leren).

Invalshoek: CoP's komen uit de hoek van het leren en maken onderdeel uit van de sociale theorie over leren.

2b. Learning Community (LC) (variant basisconcept Community)

“Learning Communities zijn hybride leeromgevingen waar onderzoek, werken, innovatie én leren met elkaar verbonden zijn. (...) Learning Communities verbinden leren, werken, innoveren en onderzoeken. Daarmee verbinden ze ook de drie functies van ‘een leven lang leren’: leren voor een diploma, leren in het werk en leren om te innoveren. Learning communities zijn hybride. Er is sprake van zowel formeel als informeel leren, een goede samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden, flexibelere scholings-systemen, het benutten van ICT-mogelijkheden, enzovoort. Maatwerk staat centraal (om goed aan te sluiten bij diverse doelgroepen), evenals regionaal samenwerken. Landelijke coördinatie over Learning Communities heen is gewenst, zodat betrokkenen maximaal van elkaars kennis kunnen profiteren.”

Definitie Learning Communities Topsectoren (2019).

Invalshoek: Learning Communities komen vooral uit de hoek van de Topsectoren, Human Capital Agenda's en Kennis- en Innovatieagenda's.

3. Ontwikkelwerkplaats (variant basisconcept Werkplaats)

“Een Ontwikkelwerkplaats is een project dat zich gedurende een aantal maanden tot jaren bezighoudt met een praktijkvraagstuk door in netwerkverband te leren, onderzoeken en veranderen. Een Ontwikkelwerkplaats bestaat in de basis uit een groep professionals, een facilitator en een onderzoeker, en bevindt zich midden in de complexiteit van de praktijk. Idealiter betreft het een bundeling van praktijkervaring, onderzoeksexpertise en burgerkracht.”

Definitie Ontwikkelwerkplaats, Kloppenburg, De Jonge & Greve (2020), Kenniscentrum Sociale Innovatie (HU).

Invalshoek: Ontwikkelwerkplaatsen komen vooral uit het sociale domein, hoewel er ook aanverwante concepten zijn (zoals professionele werkplaats) die in andere domeinen (zoals gezondheidszorg) gangbaar zijn.

4. Leer- en InnovatieNetwerk (LIN) (variant basisconcept Netwerk)

“Een Leer- en InnovatieNetwerk (LIN) is een intensieve samenwerking tussen een zorginstelling en het onderwijs. Studenten, verpleegkundigen en verzorgenden werken er samen aan kwaliteits-projecten die voortkomen uit vragen en behoeften van de werkvloer. Altijd met als doel de kwaliteit van de zorg en het welzijn van de cliënten binnen de instelling te verhogen en interventies te ontwikkelen die dit mogelijk maken. Studenten leren van verpleegkundigen en verzorgenden én andersom. (...) innovaties, ontstaan in het LIN. Eenvoudig te realiseren en direct toepasbaar in de dagelijkse praktijk.”

Definitie Leer-en Innovatienetwerk vanuit onderzoek InHolland.

Invalshoek: Leernetwerken zijn een gangbaar concept in gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. In het onderwijs komt dit concept ook voor.

5. Leerecosysteem (variant basisconcept Systeem)

“Een Leerecosysteem is enerzijds de samenwerking tussen musea en andere organisaties waarbij activiteiten worden verbonden en op elkaar worden afgestemd. Anderzijds is een Leerecosysteem ook letterlijk de leef- en leeromgeving waarin het kind zich beweegt; waarin hij/zij kansen om zich heen ziet en zich welkom voelt om op basis van eigen passie en interesse verder te leren. Binnen een leerecosysteem kunnen kinderen op meerdere plekken in hun eigen wijk/stad leren en ontwikkelen. Het zijn bezigheden waarbij iemand van jongs af aan een leven lang verbonden kan blijven met haar of zijn passie. Als hobby of professioneel.”

Definitie Leerecosysteem van het Techniekpact, een samenwerkingsverband van onderwijsinstellingen, werkgevers- en werknemersorganisaties, regio's en het Rijk.

Invalshoek: Leerecosystemen komen uit de hoek van onderwijs en in bredere zin over ontwikkeling van jongeren. ‘Ecology for Learning (and Practice)’ wordt als concept intussen ook breder gehanteerd (bijvoorbeeld in het hoger onderwijs).

6. Hybride leeromgeving (variant basisconcept Leeromgeving)

“Leeromgevingen gebaseerd op hybridisering hebben kenmerken van school en werk tegelijk en er is een nieuwe tussenpraktijk ontstaan. (...) Leeromgevingen kunnen knooppunten vormen in en tussen werelden. In leeromgevingen gebaseerd op hybridisering kunnen knooppunten zich verder verdichten, doordat er meerdere, diverse leerprocessen bij elkaar komen:

- vanuit meerdere agenda’s: publieke, private, landelijke, regionale, lokale en human capital agenda’s;
- vanuit meerdere professies: zorg, welzijn, educatie, techniek, creatief, business, juridisch, financieel, enzovoort;
- vanuit meerdere groeperingen: overheid, semioverheid, bedrijfsleven, instellingswezen, belangenverenigingen, wijkcoöperaties, consumentencollectieven;
- vanuit meerdere onderwijssectoren: mbo, associate degree, bachelor, master, post-initieel, contract- onderwijs, bedrijfsopleidingen;
- vanuit meerdere onderzoekspartijen: lectoraten, practoraten, leerstoelen, kennisorganisaties, onderzoeksinstituten, citizen science.”

Definitie Hybride leeromgevingen, Zitter (2021), Kenniscentrum Leren en Innoveren (HU).

Invalshoek: Hybride leeromgevingen komen uit het beroepsonderwijs (mbo/hbo). In mbo is het veel gehanteerd concept.

Het conceptuele model voor missiegedreven omgevingen waarbij grensoverstijgend wordt samengewerkt, kan worden verkend vanuit de volgende vragen:

Wat is de potentiële meerwaarde?
Hoe zit het model in elkaar?
Welke theorie onderbouwt het model?
Hoe kun je het model gebruiken?
Om welke concepten gaat het?
Welke definities zijn er zoal?
Hoe hebben we het aangepakt?
Welke bronnen zijn er voor verdere verdieping?

De antwoorden op bovenstaande vragen zijn als losse documenten te downloaden via de projectpagina: [Missiegedreven omgevingen. Een conceptueel model van de Kenniscentra van Hogeschool Utrecht.](#)

De antwoorden zijn ook samen in één document te vinden: Missiegedreven omgevingen. Een conceptueel model van de Kenniscentra van Hogeschool Utrecht.